

Temaplan landbruk 2020 – 2023

Innhold

1. Innledning og sammendrag
2. Rammevilkår
3. Dagens utfordringer
4. Positive trender og muligheter
5. Mål og tiltak
6. Status og utviklingstrekk

1. Innledning og sammendrag

Hvorfor skal vi ha en egen landbruksplan? Bærebjelken i kommunens bygdesamfunn, er landbruksnæringa. Landbrukets fremste oppgave er å produsere mat. I tillegg har landbruket mange viktige samfunnsoppgaver og har betydning for bosetting, sysselsetting, som råstoffleverandør og som potensiale for næringsutvikling på bygdene. Landbruksvirksomhet skaper dessuten viktige ringvirkninger til det øvrige næringslivet. Landbruket forvalter en rekke fellesgoder og bidrar til å holde vedlike verdifulle kulturlandskap. Landbruksplanen skal sette fokus på utfordringer, behov og muligheter for landbruksnæringa i Smøla. Landbruksplanen skal være et verktøy for å lage gode lokale tiltak som skal bidra til videreutvikling og fornying av næringa.

Hvem har bidratt til arbeidet? Se vedlagt planprogram for rullering av landbruksplanen.

Sammendrag

Planen beskriver dagens landbruk i Smøla, pkt. 2-4. Pkt. 5 omhandler mål og tiltak der det er ført opp fem temaer som det er viktig å ha fokus på i årene som kommer. Disse er:

- Informasjon og omdømmebygging
- Arealforvaltning
- Bosetting og drift
- Næringsutvikling
- Miljø og klima

Under hvert tema er det oppført flere tiltak. Til hvert tiltak er det oppført en eller flere aktører som har ansvar for å følge opp tiltaket. I arbeidet med landbruksplanen har en også hentet ideer fra mål og tiltak i Landbruksmelding for Møre- og Romsdal 2017-2021. Landbruksplanen vil bli gjort tilgjengelig på kommunens nettside. Pkt. 5 mål og tiltak vil også bli presentert i en egen folder og lagt ut offentlig. For å gjøre tilgjengeligheten til planen enklere har en valgt å samle statistikken til slutt; under pkt. 6.

2. Rammevilkår

Landbruket er en næring som gir inntekter og arbeidsplasser. Den norske landbruksnæringa er også en politisk styrt næring. Det betyr at landbruket i Smøla styres av den generelle økonomiske politikken, markedet, handelspolitikken som følge av WTO-avtalen og EØS-avtalen samt diverse stortingsmeldinger. Kommunene er førstelinje forvaltningsorgan for landbruks- og matsektoren og har ansvaret for gjennomføring av landbrukspolitikken på lokalt nivå. Kommunene har blitt en landbrukspolitisk aktør og landbruksnæringa er helt avhengig av en effektiv og kompetent forvaltning i kommunen.

Overordna landbrukspolitiske mål og retningslinjer

Fra statlige hold gis det en rekke lover, forskrifter, rundskriv, retningslinjer og veiledninger som gir føringer for kommunal landbruksforvaltning. Under pekes det på noen overordnede og sentrale føringer.

Loververk

Følgende lovverk regulerer i hovedsak landbruket:

Jordloven, konsesjonsloven og odelsloven.

Landbruksnæringen må også operere innenfor rammene av plan- og bygningsloven, kulturminneloven, forurensingsloven og naturmangfoldloven.

St. meld. 11 (2016-2017) Endring og utvikling – en fremtidsrettet jordbruksproduksjon

Jordbrukets samfunnsbidrag nr. 1 er å produsere mat. I tillegg skal jordbruket bidra til å ta vare på samfunnsgoder som biologisk mangfold, kulturlandskap, kulturminner og kulturmiljøer som igjen har betydning for reiseliv og opplevelser. Regjeringen ønsker et sterkt og konkurransedyktig landbruk i alle deler av landet. Næringsvirksomhet utenom tradisjonell jordbruksproduksjon er viktig som grunnlag for et mer fremtidsrettet jordbruk. Regjeringen vil legge til rette for at næringsutøvere i landbruket i størst mulig grad skal kunne utnytte de totale ressursene på landbrukseiendommen innenfor en bærekraftig ramme.

Nasjonal jordvernstrategi

Norge har lite jordbruksareal sammenlignet med mange andre land. For å sikre matproduksjonen er det derfor nødvendig med et sterkt jordvern, kombinert med bedre utnyttelse av tilgjengelige jordbruksarealer. Samtidig må jordvern balanseres mot andre samfunnsbehov. Fremtidens utfordringer krever en helhetlig jordvernstrategi. Det er kommunene som har hovedansvaret for å ta vare på jordressursene gjennom sin forvaltning av jordloven og plan- og bygningsloven. Jordvern krever kompetanse, kapasitet og politisk vilje i kommunene.

Vi trenger dyrka og dyrkbar jord for å sikre matforsyning på lang sikt. Derfor bør det i størst mulig grad unngås å bygge veier, boliger og industribygg på dyrket mark. Jordvern innebærer å sikre den beste jorda fortsatt brukes til å dyrke mat, og ikke blir omdisponert til andre formål.

Regionale føringer

Landbruksmelding for Møre og Romsdal 2017-2021

Landbruksmeldingen er en del av planstrategien for Møre og Romsdal fylke, og laget på oppdrag fra Møre og Romsdal fylkeskommune.

Landbruksmeldingen skal bidra til å styrke landbruket og landbruksbasert næringsutvikling i fylket. Overordna målsetting er **at Møre og Romsdal skal ha et bærekraftig og aktivt landbruk over hele fylket**. Landbruksmeldingen omfatter både jord- og skogbruk og har 5 delmål:

- Økt verdiskapning skal baseres på bærekraftig og mer bruk av lokale ressurser
- Landbruket skal ha en viktig plass i den nye grønne økonomien
- Landbruket skal ta miljø- og klimaansvar
- Landbruket skal holde ved like og utvikle et godt omdømme
- Landbruket skal stå fram som et attraktiv arbeidsplass

Kommunale føringer

Kommunen har en rolle som arealplanlegger og som forvalter av ressurser for matproduksjon. Denne viktige rollen medfører utarbeiding av en rekke planer og dokumenter som har betydning for kommunens samlede utvikling. Kommunens planer finnes på kommunens nettsider

www.smola.kommune.no

Samarbeidspartner

Det kommunale landbrukskontoret/landbruksforvaltningen i Smøla er førstelinjetjeneste innenfor landbruksbasert næringsutvikling og samarbeider med Næringsssenteret når det gjelder gårdbrukere som å ønsker å utvikle sine ideer.

Landbruksforvaltningen er forøvrig førstelinjetjenesten når det gjelder tradisjonelt landbruk og søknader om finansiering i Innovasjon Norge.

Hoppid.no er et program som legger til rette for flere og bedre nyetableringer i Møre og Romsdal. Programmet inneholder både grunnleggende rettledning og nyetablerere, kompetanseheving, nettverk og økonomiske virkemidler. Dette er et samarbeid mellom Møre og Romsdal fylkeskommune, Innovasjon Norge, Fylkesmannen i Møre og Romsdal og Smøla kommune. Hoppid.no – kontoret skal være det første kontaktpunktet for en person som ønsker å etablere og utvikle ny bedrift. Kontoret i Smøla er plassert hos Næringsssenteret.

3. Dagens utfordringer

Nydyrking og forbud mot nydyrking myr

Jordbruksareal i drift har vært stabil. Men på grunn av myrsynking vil det være behov for nydyrking, og her vil det nye forbudet mot nydyrking myr og dispensasjon fra dette forbudet være det som kan være problem. En konsekvens av dette er at all jordbruksareal som er i drift, må holdes ved like og fornyes jevnlig. Også jordbruksareal som ikke har vært drevet på mange av ulike grunner, vil være aktuelle å fornye.

Leiejord

Bruken av leiejord er stor, og flere har langsiktige jordleieavtaler. Men det trengs ytterligere oppmerksomhet rundt langsiktige jordleieavtaler da dette medfører større forutsigbarhet for leietaker. Flere bønder har mange små arealer som det kjøres til og fra, noe som innebærer transport med gjødsel og fôr. Dette er ikke alltid like effektivt og gjør det krevende å ha god agronomisk drift. Man ser det er behov for å kunne styre markedet for leiejord på en bedre måte.

Driveplikt og fritidseiendommer

Den som eier jordbruksarealer har driveplikt så lenge de eier disse arealene. For å oppfylle driveplikten kan en drive ved å leie bort arealene. Endringer i jordloven av 2017 sier at det skal være minimum 10 års leieavtaler og disse skal sendes inn til kommunen. Det er mulig å dispensere fra dette kravet når det foreligger spesielle forhold. En ser også at store eiendommer med mindre jordbruksareal har blitt tatt i bruk som fritidseiendommer, noe som igjen kan være stopper for utvikling innen landbruket på Smøla. De som ønsker å starte med en produksjon får gjerne ikke komme til i markedet da disse eiendommen blir ervervet konsesjonsfritt gjennom slektskap. Utfordringene også her er å få frigjort jordbruksarealene og utmarksarealene slik at nærliggende

bruk kan eventuelt kjøpe dette som tilleggsareal. Det er også utfordringer med gjerdeplikt i forbindelse med beitedyr og utmark. Da spesielt med tanke på fritidseiendommer.

Gjengroing av gammel kulturmark

Det er et relativt utbredt problem med gjengroing av gamle jordbruksarealer, gjerne da i forbindelse med landbrukseiendommer som blir brukt som fritidseiendommer. Det er lovpålagt driveplikt på all jordbruksareal, men det er tidkrevende og vanskelig å kontrollere dette for kommunen. Næringen ser muligheter til å bruke disse områdene til beite, men finner dette vanskelig med at eiere som regel ikke er interessert i å ha beitedyr på sine eiendommer.

Driftsbygninger

Landbruket på Smøla har hatt nedgang på antall bruk i drift. En direkte konsekvens av dette er at mange driftsbygninger står tomme og forfaller. Noen av disse er falleferdige og burde rives med tanke på sikkerhet. Med de nye kravene til driftsbygninger brukt til husdyrhold, vil mange av de gamle driftsbygningene ikke være aktuelle å påkoste med tanke på kravene. Det vil med andre ord være mer økonomisk å bygge nytt.

Grønnsaksproduksjon

Areal som dyrkes med grønnsaker har økt de siste årene. Behov for jord har vært en utfordring for denne produksjonen, hvor man er avhengig av å ha et vekstskifte på 6-7 år. Dersom de andre husdyrproduksjonene svekkes og avvikles, hva skal da disse arealene brukes til når man ikke har husdyr som trenger grovfôr.

Viltskader på produksjonsarealer

Det er en kjent sak at det er mye grågås som hekker på Smøla og det er relativt mange søknader om skadefelling på våren. Grågåsa kan gjøre store skader og redusere en grasproduksjon betraktelig. Det samme gjelder også for hjort, og konfliktnivået mot landbruket har vært høyt de senere årene med økende hjortebestand. For hjort gjelder dette for grasproduksjon og grønnsaksproduksjon.

Rovvilt

Det er sauenæringen som har problemer med rovvilt. Da gjerne fra fredet og vernet rovfugler, som havørn. Bestanden av havørn på Smøla er god, og det er oppgitt til å være over 50 hekkende par. Man ser det spesielt i lammingstiden at ørnen er mest aktiv. Det er også observert kongeørn, som er mer kjent for å ta lam enn havørn. Men også ravn, kråke, skjære og måse er et problem i lammingstiden, hvor de hakker på lam og mor under fødsel. Dette fører til store lidelser for de individene som blir angrepet. Dette kan føre til store tap og avliving av mordyr pga. store skader.

Infrastruktur; veier og broer.

Det er særdeles viktig for næringsutvikling på bygda at det brukes ressurser på å fjerne flaskehalser slik at veier og broer blir oppklassifisert til å tåle tunge kjøretøy. Dette er et være eller ikke være for landbruksnæringa; jord- og skogbruk, og for utvikling av ny næring på bygdene i Smøla.

Møteplasser

Landbruksforvaltningen i kommunen har gjennom flere år observert at aktiviteten i faglaga i landbruket har blitt mindre. Møteplasser der gårdbrukerne kan møtes til faglig og sosialt samvær har også blitt færre.

4. positive trender og muligheter

Positive trender

Tilflytting og eiendomsoverdragelser

Det er en positiv trend som viser at det skjer tilflytting til gårdsbruk, eiendomsoverdragelser fra eldre til yngre generasjoner og nybygg/istandsetting av boliger på gårdsbruk. Positivt er det også at ungdommen ønsker å drive næring på landbrukseiendommen. Dette er i stor grad styrt av gårdens ressursgrunnlag og ungdommens kompetanse.

Innvesteringer i driftsbygninger

Det er nå en liten økt interesse for å bygge ny driftsbygning, i hovedsak innen kjøttproduksjon på storfe. Det er innenfor produksjonene kjøttproduksjon på storfe og melkeproduksjon mulig å få finansiering i Innovasjon Norge dersom prosjektet ellers er økonomisk lønnsomt. Behovet for fornying av driftsbygninger er forøvrig stort i Smøla.

Gamle jordforsk-eiendommer

Smøla kommune har i dag flere eiendommer bl.a. de som kalles jordforsk-eiendommer. Dette er gamle eiendommer som Jordforsk eide tidligere for forsøk og produksjon. Noen av disse eiendommene er leid bort, men det ligger flere arealer som består av dyrkbar myr. Dette er av stor interesse for bøndene i Smøla da det er behov for nydyrking pga. myrsynking og grønnsaksproduksjon. Det er ønskelig fra landbruksnæringen at disse arealene blir åpnet for salg med tanke på tilleggsjord til bøndene.

Smøla Produksjonslag SA

Hoveddel av produksjon av gulrot i Møre og Romsdal skjer på Smøla. Smøla Produksjonslag SA driver denne produksjonen, og er en medlemsbasert bedrift. Bedriften består av 12 medlemmer, hvor de står for produksjon, pakking og sortering. Også kålrot produseres, og både gulrot og kålrot går under merkenavnet SmølaGrønt. Matmerk har også konkludert med at gulrot fra Smøla er de mest smakfulle som produseres i Norge.

De ble også i 2017 investert i et nytt lager, hvor de nå har en lagringskapasitet på 2200 tonn. Bedriftsutviklingsprisen i landbruket for Møre og Romsdal for 2018 gikk også til Produksjonslaget.

Smøla bondelag

Bondelaget står sentralt i landbruket i Smøla og det jobbes aktivt for sine medlemmer og de aktuelle temaene og utfordringer som landbruket i Smøla møter. De har også vært aktiv i problematikken rundt forbud mot nydyrking av myr, både lokalt og sentralt.

Smøla sau og geit

Sauenæringen er stor på Smøla, noe som også er viktig fra et samfunnsmessig synspunkt. Smøla kommune har mye nasjonalt viktig kulturlandskap, store områder med vernet landskapsområder. Noen av disse områdene er spesielt avhengig av en aktiv sauenæring og av sauen som landskapspleier.

Samarbeidet i næringen er godt, og de har et aktivt lag. De har kjøpt inn diverse utstyr som lånes ut til medlemmene, samt er i gang med et prosjekt om fellesbeite i Midt-Smøla verneområde i samarbeid med miljøavdelingen hos Fylkesmannen i Møre og Romsdal.

Tilskudd i landbruket

Det er de siste årene kommet et sterkt fokus på drenering av jordbruksareal og spesielle miljøtilskudd i landbruket på Smøla. Dette kommer på grunn av grønnsaksproduksjon/gras og saueneæringen. Det har vært i forbindelse med spesielle miljøtilskudd i landbruket gitt tilskudd i hovedsak til tiltak i forbindelse med gjerde for beiting med sau. Dette holder kulturlandskapet ved like. Disse tiltakene er også tiltak for klima og miljø som har et sterkt fokus på nasjonalt nivå.

Skogbruk

Det har ikke vært stort fokus på skogbruksnæringen i Smøla, da skog i hovedsak består av leplanting med sitkagran.

Vilt

Det er på Smøla pr. dags dato mulighet til å jakte hjort, gås og hare og and. Det har tidligere vært jakt på rype også, men pga. lav bestand har ikke dette vært aktuelt de siste årene. Når bestanden har stabilisert seg på et akseptabelt nivå vil det igjen være muligheter for å jakte rype også på Smøla.

I forbindelse med landbruk og vilt er det hjort og gås som kommer i konflikt med landbruksinteresser. Om våren er det gåsa som skaper problemer da de kommer i store flokker og beiter og skiter ned dyrka mark. Dette kan få store konsekvenser for bonden og tilgang til grovfôr gjennom vintersesongen. Det har vært utført en del skadefellinger av gås på vår for å minke problemene på dyrka mark, noe som fungerer. Det er også prøvd ut drager som ser ut som rovfugler med positivt utfall, da gåsa sin naturlige fiende på Smøla er ørna. Gås og gåsjakt har muligheter for å utvikle seg mer, og kanskje fokusere mer på gåsa som en ressurs enn på et problem.

Hjortbestanden på Smøla er godt etablert, med noen tilkommere fra Frøya og Hitra. Landbruket har fått merke en økende bestand, da med nedbeiting av dyrket mark gjennom hele året. Dette gjelder spesielt området på Frostadheia, hvor det foregår grønnsaksproduksjon og grasproduksjon. Også her er det muligheter for utvikling, både med tanke på jaktopplevelse og hjort som ressurs.

Sau

Antall bruk med sau har økt de siste årene, og antall lam sendt til slakt har også økt. Sauenæringen er nå inne i en tid med overproduksjon og lite midler til støtte for investeringer i nybygg. På Smøla er det stor interesse for villsau og beiting av utmarksressurser, også på en del øyer rundt. Landskapet og faunaen på Smøla egner seg godt til beitedyr, og da spesielt sau og storfe. Selv om det er overproduksjon av sau/lam nasjonalt er det viktig at Smøla-landbruket satser videre innen denne næringen. Og fokuset på velferd hos villsau er også viktig for næringen, og det vil fortsette også fremover.

Storfe- og melkeproduksjon

Det er kun 4 melkebruk igjen i Smøla, og det er viktig at disse brukene består og at man får mer interesse og motivasjon i denne produksjonen. Det er flere melkekvoter i kommunen og det er viktig å få fokus over på dette og se muligheter i fremtiden. Storfeproduksjon har vært stabil de siste årene. Dette er en produksjon som bøndene på Smøla har lyktes med da de ligger på topp i fylket med tanke på slaktevekter og klassifisering. På landsbasis er det mangel på norskprodusert storfekjøtt, og mulighetene innen denne næringen er mange.

Birøkt

Honning fra Smøla er et godt kjent produkt, og er kjent for sin gode smak. Dette er en produksjon som har mange muligheter også i fremtiden.

5. Mål og tiltak

Mål for landbruket

Det tradisjonelle landbruket med sine arealer og produksjoner utgjør grunnpilaren i kommunens bygder. Landbruksplanens tiltaksdel skal være et av flere verktøy for å møte de utfordringer som landbruket og bygdene står overfor. Med bakgrunn i dette har kommunen følgende hovedmål for landbruksnæringa og utviklingen av bygdene i Smøla:

«Et aktivt, allsidig, miljøvennlig og økonomisk bærekraftig landbruk som skal bidra til levedyktige bygder og levende kulturlandskap»

Temaer og tiltak

Arbeidsgruppa har med bakgrunn i dagens utfordringer for landbruket, omtalt i kapittel 3, vært opptatt av følgende temaer: bosetting og drift, arealforvaltning og næringsutvikling. Landbruket skal også ta miljø- og klimaansvar. Møre og Romsdal skal oppfylle nasjonale mål om reduksjon i utslipp av klimagasser og tap av næringsstoffer fra landbruket. Landbruksaktørene i Smøla kommune må også bidra til at disse målene blir nådd.

Landbruket er en politisk næring og er avhengig av å beholde gode relasjoner til media, politikk, forvaltning, annet næringsliv og innbyggerne. Aktørene i landbruket må ta ansvar for å formidle pålitelig og relevant informasjon om landbruksnæringa.

I det følgende er det satt opp 5 satsingsområder/temaer. Under hvert tema er det satt opp tiltak. Til hvert tiltak er det knyttet aktører som har ansvar for gjennomføringen. Det er tatt med tiltak som det er ønskelig å ha fokus på i neste planperioden som er 4 år. De aktørene som er merket med * har et spesielt oppfølgingsansvar. Med faglaga menes Smøla bondelag, Smøla produksjonslag og Smøla sau og geit.

Informasjon og omdømmebygging

<i>Aktørene i landbruket må ta ansvar for å formidle pålitelig og relevant informasjon om landbruksnæringen i Smølasamfunnet.</i>	
Synliggjøre landbruket sitt bidrag til verdiskaping, folkehelse, reiseliv og trivsel i lokalsamfunnet. Synliggjøre hva som produseres i landbruket.	Smøla kommune Fagлага
Holde vedlike gode relasjoner til medier og politikere.	Fagлага
Bidra til å skape møteplasser for landbruk og bygdenæringer, som f.eks. «landbrukets dag». Og videreutvikle det som eksisterer i dag av aktive møteplasser.	Fagлага Smøla kommune

Arealforvaltning

<i>Ta vare på landbruket sitt produksjonsgrunnlag og kulturlandskap. Sikre at jordbruksareal blir drevet.</i>	
Jordvern skal vurderes i alle arealplansaker og i delingssaker etter plan- og bygningsloven. Erstatningsareal bør om mulig dyrkes opp når jordbruksareal blir nedbygd og matjordlaget må tas vare på.	Smøla kommune
Stimulere til nydyrking av jordbruksarealer. Nydyrking må skje i hht forskrift om nydyrking. Nydyrking av jord er søknadspliktig tiltak.	Smøla kommune
Fokus på nasjonalt- og lokalt kulturlandskap i kommunen. Hindre gjengroing generelt og spesielt innenfor de svært viktige utvalgte kulturlandskapet.	Smøla kommune Fylkesmannen
Utarbeide en beitebruksplan for Smøla for bl.a. å ivareta de mest optimale beiteproduserende arealene, hindre gjengroing, fremme betydning av godt gjerdehold og synliggjøre verdien som beitebruk utgjør i kulturlandskapet for næringsliv, fastboende og tilreisende.	Smøla kommune Bondelaget Smøla Sau og geit
Utarbeide en strategi for hvordan fange opp areal som går ut av drift.	Smøla kommune Bondelaget

Bosetting og drift

<i>Bosetting og drift på gårdsbruk er viktig for kommunens bygder med tanke på trivsel, arbeidsplasser og næringsutvikling.</i>	
Boplikt skal forvaltes i henhold til konsesjonsloven. Det er fortsatt viktig å ha fokus på bopliktreglene. Unngå store fritidseiendommer.	Smøla kommune
Alle som leier bort jord, og oppfyller loven på den måten, skal om mulig inngå 10 års leiekontrakter iht jordlovens §8 som sier at jordbruksareal skal drives.	Smøla kommune
Utarbeide en strategi for behandling av dispensasjonssaker og fritaksgrunner, jfr. Jordloven §8a.	Smøla kommune

Næringsutvikling

<i>Tilrettelegging for næringsutvikling på bygda er avgjørende for å få bosetting, drift, utvikling av nye næringer og nye arbeidsplasser.</i>	
Ny bonde – årlig informasjonsmøter om landbruksnæringen og muligheter. Opprette nettverk for nye bønder.	Smøla kommune Fagлага
Opprettholde god veiledning i forbindelse med tilskuddssøknader som f.eks. produksjonstilskudd og regionalt miljøtilskudd	Smøla kommune Fagлага
Fokus på å utvikle tilleggsnæringer til ordinær gårdsdrift. Ny produksjon innen ordinær gårdsdrift. Ny bruk av/ny næring i gamle driftsbygninger.	Smøla bondelag Smøla sau og geit
Fokus på melkeproduksjon, rekruttering, samarbeidstiltak og nybygg for å beholde mest mulig kvote i kommunen.	Smøla kommune Smøla bondelag
Fokus på kjøttproduksjon; informasjon og individuell rådgiving mht produksjon og nybygg.	Nortura Smøla kommune
Fokus på sau; fortsette det gode samarbeidet med sauenæringen mht tiltak i beiteområder, forvaltning av rovvilt og bruken av forebyggende og konfliktdempende tiltak mot rovviltsskade.	Kommunen Smøla sau og geit Fylkesmannen
Grønnsaksproduksjon; faglig rådgiving/veiledning	Landbruk Nordvest Smøla kommune
Grasproduksjon; faglig rådgiving/veiledning	Landbruk Nordvest Smøla kommune
Mobilisering av lokalmatprodusenter. Dette vil skape merverdi for produsenten og vil ha betydning for reiselivet.	Smøla kommune Fylkesmannen
Økonomisk utnyttelse av jakt; hjorteslakteri, pakking og salg av kjøtt i mindre parti, salg av skutt gås til foredling eller restaurantbransjen	Tiltaket er avhengig av at enkeltpersoner er interessert i temaet.

Miljø

<i>Landbruksaktørene i Smøla skal bidra til å oppfylle nasjonale mål om reduksjon i tap av næringsstoffer og mindre utslipp av klimagasser fra landbruket.</i>	
Stimulere til at flere sprer husdyrgjødsel tidlig i vekstsesongen. Dette fører til bedre utnyttelse av gjødsla. Det er viktig at bønder gjør seg nytte av tilskudd som er stilt til disposisjon.	Smøla kommune Fagлага Landbruk Nordvest
Stimulere til mer drenering, dette for å bidra til å redusere klimautslipp, samt øke matproduksjonen.	Smøla kommune
Unngå nydyrking av myr der det finnes andre arealer tilgjengelig. Forøvrig vises det til gjeldende forskrift om nydyrking	Smøla kommune Landbruk Nordvest
Mange bønder driver med leiejord. Det er viktig å ha fokus på leiejord og miljøaspekter ved transport av gjødsel og fôr. Det bør lages en strategi på hva som kan gjøres for å få markedet for leiejord til å fungere bedre sett fra et miljøsynspunkt.	Smøla kommune
Økologisk produksjon; formidle bistand og informasjon til de som ønsker å legge om driften.	Smøla kommune Landbruk Nordvest
Spesielle miljøtiltak i jordbruket, SMIL; utarbeide nye retningslinjer for bruken av midlene. Bør prioritere miljøtiltak herunder forurensingstiltak, rydding av beiter, før kulturminner, kulturmiljøet og freda/verneverdige bygg.	Smøla kommune
Bedre avfallshåndtering og økt brukt av biogass/solcelle som energikilde.	Fagлага Smøla kommune

6. Status og utviklingstrekk

I det etterfølgende gis det en kortfattet oversikt over status og utviklingstrekk for landbruket 2012-2018.

Verdiskaping

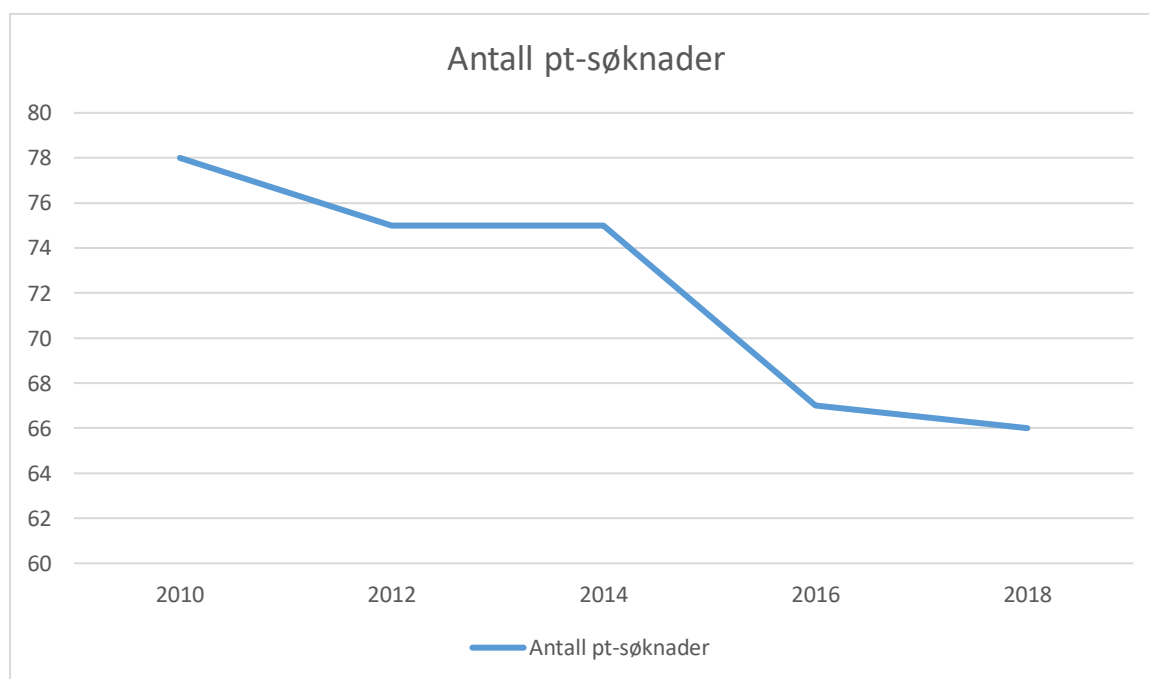
Årlig produseres det vel 179.000 kg kjøtt i Smøla, av dette er omtrent 137 000kg storfekjøtt og 42 000 kg lammekjøtt. Dette tilsvarer omtrent årsforbruket av kjøtt til ca. 2700 personer. Det ble i 2018 levert 865 908 liter melk fra de 4 melkeprodusentene som er på Smøla. Dette tilsvarer årsforbruket av drikkemelk, ost og andre meieriprodukter til vel 2.800 personer. (Kilde bondelaget)

Jordbruk

Syssetting

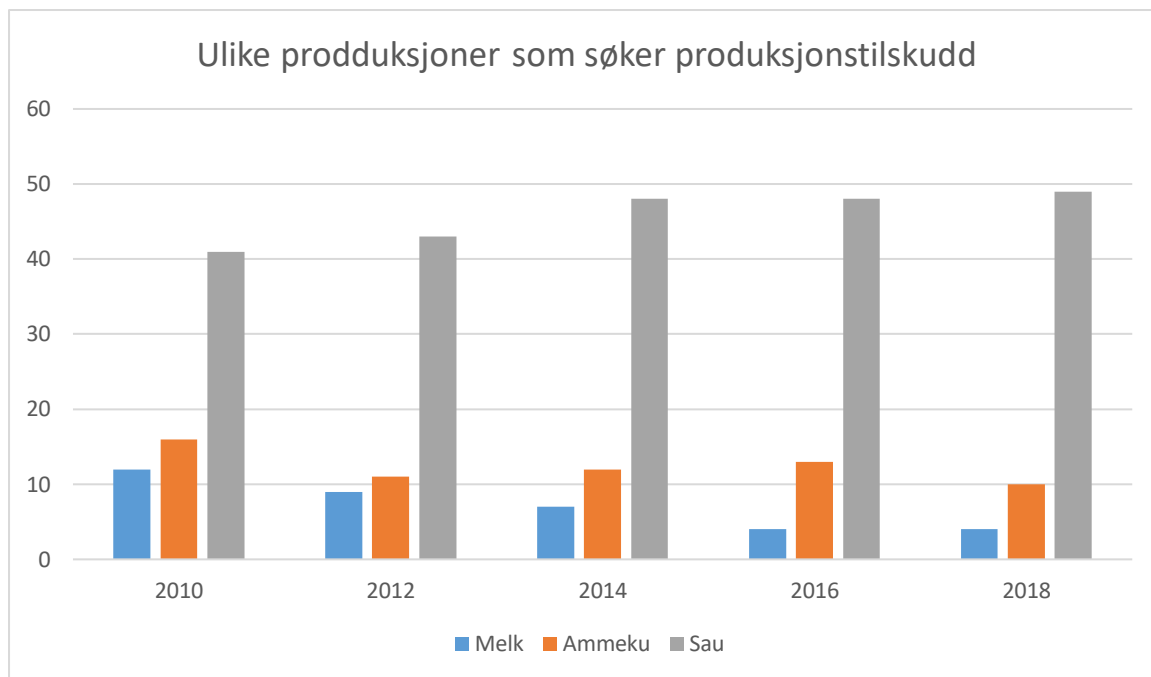
Hvert årsverk direkte i landbruksproduksjon skaper en til to arbeidsplasser i andre tilstøtende virksomheter. Det blir utført flest årsverk i storfeproduksjon, sauehold og grønnsaksproduksjon.

Foretak og produksjoner

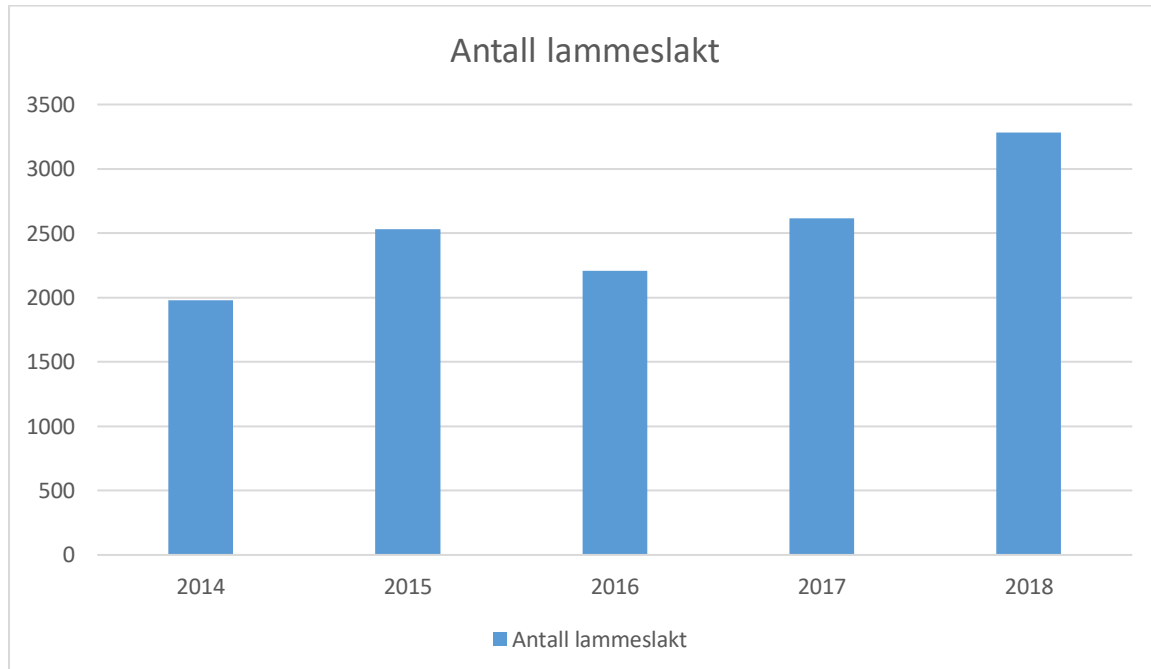
Kilde: Landbruksdirektoratet

Det har vært nedgang med 13 søkere på produksjonstilskudd fra 2010 til 2018, dvs. at man har mistet minst 1 søker pr år.

Kilde: landbruksdirektoratet

Når man ser på de ulike produksjonene på Smøla så ser man at det er har vært stabilt med 4 melkebruk siden 2016. Ammeku/storfe har gått noe opp og ned, men forholdsvis stabilt. Saueproduksjonen har vært stabil med en svak oppgang.

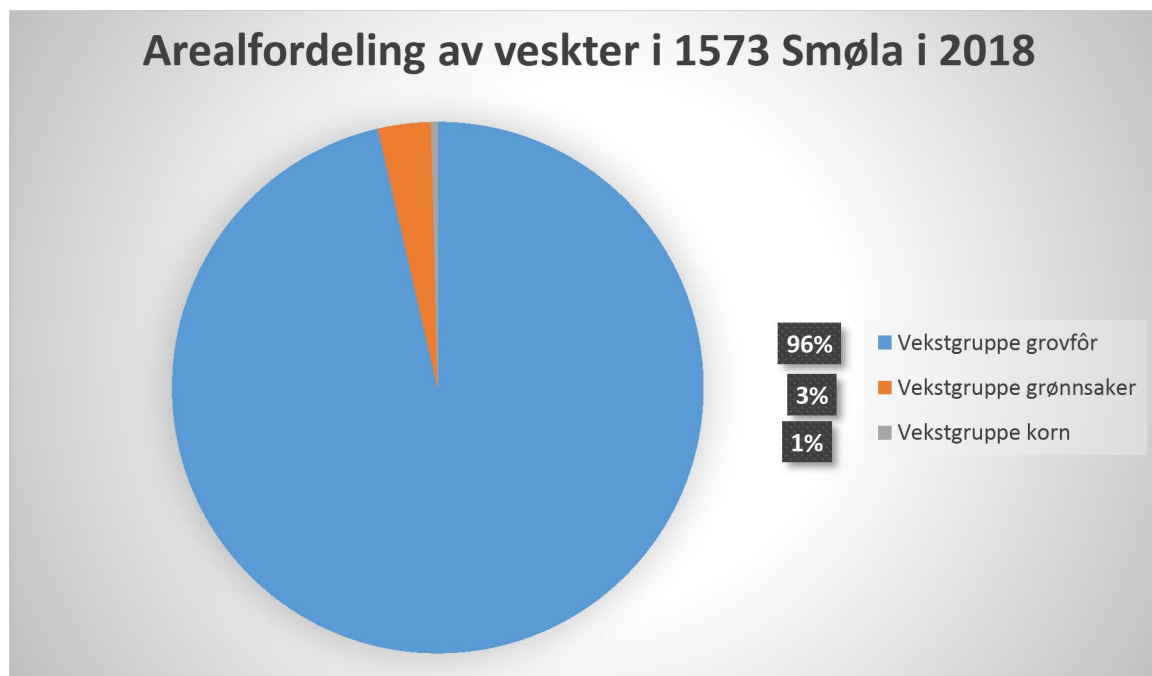

Kilde: landbruksdirektoratet

Selv om antall bruk med sau har vært stabil, så har antall lam levert til slakt økt med over 1000 lam på 4 år. Ved gjennomgang av produksjonssøknadene for 2018 så er det oppgitt tilsammen 4044 stk. søyer, 212 stk. værer og 4117 stk. lam.

Bruken av jordbruksarealer, fordelt på vekst

Jordbruksdriften i Smøla er i hovedsakelig basert på grasproduksjon som går til melkeproduksjon, kjøttproduksjon på storfe og sau. I tillegg dyrkes det grønnsaker og litt korn. 95% av gulrotproduksjonen i Møre og Romsdal foregår på Smøla.

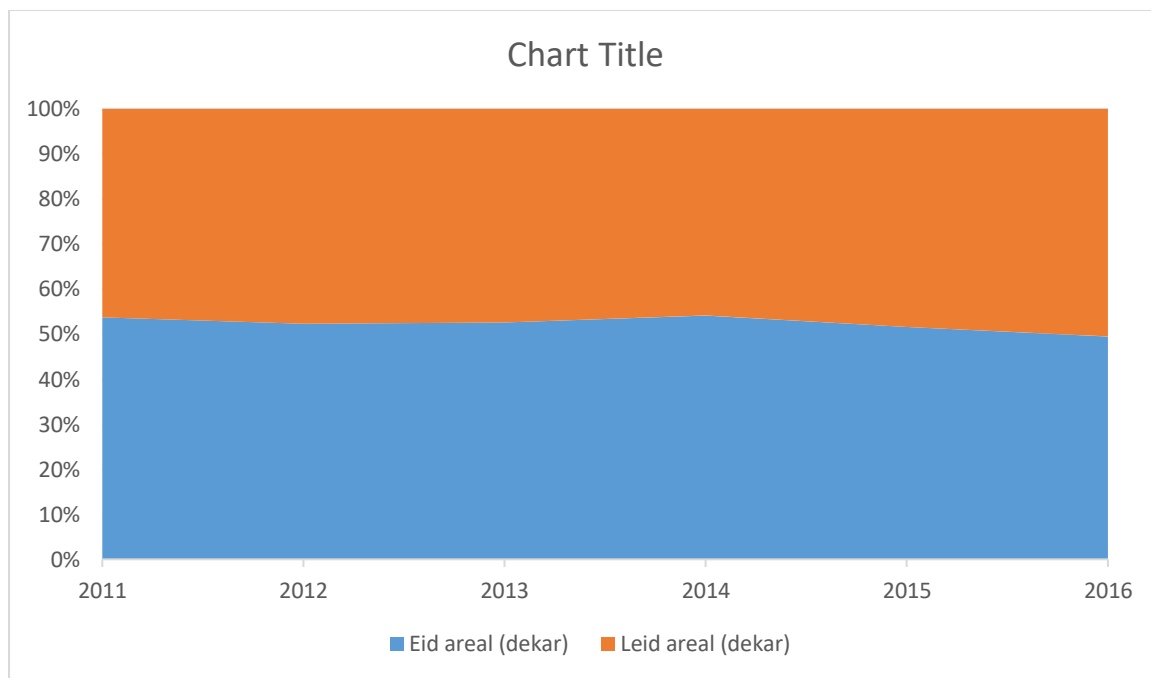
Kilde: Landbruksdirektoratet

Bruken av jordbruksarealene (daa)	2015	2016	2017	2018
Grasareal	13561	13930	13977	14750
Korn	30	55	39	63
Grønnsaker	393	385	439	545
Sum jordbruksareal	13984	14370	14455	15358

Kilde: landbruksdirektoratet

Sum jordbruksareal har vært jevnt økende, og man ser dette i sammenheng med økende andel grønnsaksareal. Antall foretak som søker produksjonstilskudd har gått ned i samme periode. Det vil si at gårdsbruk har blitt større ved hjelp av leiejord.

Andel eid og leid areal

Kilde: landbruksdirektoratet

Andelen eid og leid areal i drift har de siste årene vært stabil, men andelen leid areal søker sakte. Dette kan begrunnes med at antall aktive foretak avtar og dermed blir det ledig areal for leie.

Husdyrproduksjon:

Dyreslag/antall dyr	2012	2018
Melkeku	213	123
Ammeku	109	173
Øvrig Storfe	851	678
Sau (vinterfôra)	2930	4256
Lam	2182	4117

Kilde: Landbruksdirektoratet

Nedgang i melkeproduksjonen fører til færre kalvinger og derigjennom mindre kjøttproduksjon på storfe. I noen grad blir melkekyr erstattet med ammekuproduksjon. Antall sau og lam har nesten doblet seg i løpet av denne perioden.

Organisert beitebruk – tap av dyr på beite

	2013	2016	2018
Sau og lam sluppet på beite, antall	3405	7187	6265
Antall dyr tapt	147	226	133
Gjennomsnittlig tapsprosent	4,3	3,1	2,1
Storfe/hest sluppet på beite, antall	185	280	213
Antall dyr tapt	1	1	0
Gjennomsnittlig tapsprosent	0,05	0,03	0

Kilde: landbruksdirektoratet

Stor økning i sauer og lam sluppet på beite fra 2013 til 2016, og en liten reduksjon igjen til 2018. Men det skal nevnes at ikke alle sau og lam på Smøla blir registrert i organisert beitebruk. Tapstallene går ned, og man ser det er flere lam enn sau som faller fra. Årsakene til dette kan være mange, da Smøla ikke har så mange rovdyr. Det er kun ørn som kan ta lam, så fremst ikke måse og kråkefugler skader lammene under og etter lamming.